

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין מ"ט-נ"ה
פרשת כי תבוא | י"ב-י"ח באלול (9-3 לספטמבר)

דף מ"ט: "הבא להרגך - השכם להרגו"

אנו מכירים את האימרה: "הבא להרגך - השכם להרגו", שמשמעותה שיש לאדם רשות להרוג את מי שבא להרגו. יתרה מכך, אפילו אם אדם מכחין במישהו שבא להרוג את חברו, עליו להקדים ולהרוג את הרוצח. ברם, אם יש יכולת למנוע אותו מהרציחה על ידי פציעה בלבד - חובה להימנע מהריגתו.

בקשר לכך לומדים בתלמוד מעשה שארע בתקופת דוד המלך: לאחר שנפטר שאול המלך, התנהל קרב בין מחנה אכנר בן נר, שהיה שר הצבא של שאול ותמר באיש בושת, בנו של שאול, שרצה להיות מלך, לבין מחנה יואב בן צרויה שהיה שר הצבא של דוד. לאחר שהסתים הקרב בניצחון יואב בן צרויה, נמלט אכנר בן נר מן המערכה, ועשהאל רדף אחריו להרגו. אכנר הזהיר את עשהאל שיחדל מכך, ומשלא שמע לו, הסתובב לפתע ונעץ בו את חרבו והרגו. מאוחר יותר הרג יואב בן צרויה את אכנר בטענה שהוא רוצח, וכך הוא אמר: **לפי צורת מכת החרב מוכח שאכנר היה מומחה, ויכול לקלוע בדיוק ולכוון את המכה היטב, ומשום כך, אסור היה לו להרגו אלא לגרום לו פציעה בלבד, ולפיכך הוא נחשב רוצח.**

דף נ': כיבוד אב ואם - הכרת הטוב

בדף זה לומדים בתלמוד על עונשים שהטילה התורה על מי שעובר עבירות חמורות, בין היתר על מי שמכה את אביו ואת אמו. בקשר לכך מלמדינו התלמוד שמצות כיבוד הורים נחשבת מן המצוות החמורות, עד כדי כך, שהתורה משתמשת באותן המלים כשהיא מצוה על כיבוד אב ואם ועל החיוב בכבודו של הקב"ה, ומכאן עלינו להסיק שנקמת השואה בין הדברים:

לגבי כיבוד הורים נאמר בתורה: **"כבד את אביך ואת אמך..."** (שמות, כ'). לגבי הקב"ה נאמר בספר משלי: **"כבד את ה' מהונך (ממונה) (משלי, ג').** ספר החינוך (מצוה ל"ג) **כותב על מצות כיבוד אב ואם, ששורש המצוה היא להכיר טובה להורים, שבזכותם הוא קיים בעולם, כי מידת כפיות טובה מאוסה ביותר.** לאחר שאדם יפנים ויבין, שהוא חייב הכרת הטוב להוריו, בידיה הוא יבין שעליו להכיר טובה להקב"ה שברא אותו, את הוריו ואת כל העולם, וכך יזכה אדם להתעלות בדרכי ה', ויזכה לשקר עצום בעולם הבא.

מן התלמוד

סדר נזיקין,

מסכת סנהדרין, דף מ"ט

"ויקבר בביתו במדבר. אטו ביתו מדבר הוא?
אמר רב יהודה אמר רב: כמדבר, מה מדבר
מופקר לכל - אף ביתו של יואב מופקר לכל".

קטליה - הרגו
השתא - עכשיו

א

הסבר: על יואב בן צרויה נאמר שנקבר במוותו במדבר. הגמרא תמהה, האם ביתו של יואב היה מדבר? על כך משיב רב, שביתו של יואב היה מופקר לכל כמו מדבר, שהיה מכנים אורחים ביד רחבה כאילו זה ביתם.

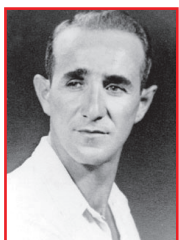
מתולדותיו

יצחק דובנו, "יואב"

(תרע"ג-תש"ח, 1913-1948)

יצחק דובנו ז"ל היה לוחם פלמ"ח ושימש קצין ההדרכה הראשי של הפלמ"ח. דובנו נולד בפולין והיה מדריך בשומר הצעיר ובגיל 20 עלה לארץ והיה **מייסדי קיבוץ נגבה**, שירת בהגנה והיה מדריך בפלמ"ח. כינויו המחתרתי של דובנו היה "יואב", והוא עסק בתורת לחימה ובתכנון, וכתב מאמרים במערכות. **במלחמת העצמאות היה דובנו מפקד קיבוץ נגבה**, והקים מערך ביצורים חזק ליד כפר ורבורג כדי לעצור את המצרים, אבל הם הגיעו בדרך אחרת ובדרכם כבשו והרסו את קיבוץ ניצנים. **דובנו נהרג מהפגזה מצרית שהקדימה את המתקפה המצרית על הקיבוץ. על שמו**

נקראים מצודת יואב, קיבוץ שדה יואב, חמי יואב והמועצה האזורית יואב, וכן מבצע יואב במלחמת העצמאות.

יצחק דובנו - יואב ממפקדי הפלמ"ח וההגנה (Wikipedia)

דף נ"א: תשלומי תרומה

אדם אחד הגיע לביתו, פתח את המקרר ומצא עוגה טעימה ואכל אותה. אחר כך הגיעה אשתו הביתה ואמרה לו: "העוגה הזו בכלל לא שלי. היא שייכת לשכנים. הם ביקשו ממני להניח אותה במקרר שלי, כי אין להם מקום". מה הוא צריך לעשות? הוא צריך לשלם לשכנים את המקרר של העוגה שהוא אכל להם, אפילו שאינו אשם כלל. עתה נלמד, כי מי שאינו כהן, ואכל מאכל של תרומה של כהן, צריך להוסיף "חומש",

עוד חמישית. למשל, אם אדם בא הביתה, ראה זיתים טעימים ואכל ארבעה זיתים, ובסוף התברר שהוא אכל את הזיתים של התרומה ששייכים לכהן, עליו לתת לכהן חמישה זיתים, זאת מפני שבתרומה כתוב, שיש דין מיוחד בתרומה, שצריך לשלם עוד "חומש" (חמישית).

דף נ"ב: "אימורים" ו"חטאת פנימית"

מה עושים בכשר קרבן? קרבן עולה קרב כליל על המזבח, ואילו מקרבנות אחרים, כגון קרבן חטאת ושלמים, מקריבים רק חלקים מסוימים מן הקרבן, והיתר נאכל על ידי הכהנים או על ידי בעלי הקרבן, תלוי לפי סוג הקרבן. החלקים המוקטרים על המזבח מכונים "אימורים" מלשון אמירה שהתורה אמרה להקריבם.

בדרך זה לומדים על סוג קרבן חטאת שבשירו אינו נאכל אלא נשרף. באיזה קרבן מדובר? בדרך כלל דם הקרבנות נזרק על המזבח החיצון - מזבח הנחושת, שמקומו בחצר בית המקדש, אבל יש קרבנות חטאת שדמם נזרק על המזבח הפנימי - מזבח הקטורת, שמקומו בהיכל לפני קודש הקדשים. קרבן מסוג זה מכונה "חטאת פנימית" ובשר חטאות פנימיות נשרף מחוץ למחנה; כשהיו במדבר שרפום מחוץ למחנה ישראל, ובבית המקדש - מחוץ לירושלים. אחד מקרבנות חטאת פנימית הוא הפר שמקריב הכהן הגדול ביום הכיפורים בבואו להיכנס לקודש הקדשים.

דף נ"ג: "איסורי קדושה"

יש מצוות אחדות שהתורה אינה מצוה בהן את כלל ישראל אלא הן נאמרו לכהנים בלבד. למשל, רק לכהנים נאמרה המצוה שלא להיטמא למתים. בדרך זה לומדים שמים מן המצוות הללו הקשורות לנישואין: לכהן גדול אסור לשאת אישה אלמנה. לכל כהן אסור לשאת אישה גרושה.

★ | מן ההיסטוריה

המערכה על נגבה

במהלך מלחמת העצמאות ניהל קיבוץ נגבה קרבות מגן נגד הצבא המצרי במשך תקופה של כחודשיים. המצרים פלשו למדינה בכוח של שש חטיבות מלאות, בתוספת ארטילריה ומטוסים, ומולם ניצבו חטיבות הנגב וגבעתי, שלא היו להן שריון, תותחים וחיל אוויר. מספר הלוחמים היהודים שהגנו על נגבה היה 166 איש. המצרים הפגזו את הקיבוץ באמצעות מטוסים ותותחים, ולאחר מכן התקדמו לעברו בשריוניות וברגל, והמגינים השיבו לעברם אש. בהתקפה הראשונה נהרגו כ-180 מצרים ו-7 יהודים. בהתקפה השנייה נהרגו כ-230 מצרים ו-5 יהודים. **לאחר שעות ארוכות של לחימה הצליחו מגיני נגבה להדוף את הצבא המצרי ולגרום לו לסגת מהמקום. עמידה זו הפכה לסמל של עקשנות ונחישות של מעטים מול רבים.**

מבט אווירי על קיבוץ נגבה שספג פגיעות קשות מצבאות עירק (אוסף התצלומים הלאומי)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

על המפה

נגבה

נגבה הוא קיבוץ באזור מישור החוף הדרומי ליד הערים קריית מלאכי, קריית גת ואשקלון, ושייך למועצה אזורית יואב. מקור שמו של הקיבוץ הוא בפסוק "שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם, צפנה ונגבה וקדמה וימה". הקיבוץ הוקם בשנת תרצ"ט (1939) כיישוב חומה ומגדל, על ידי גרעיני השומר הצעיר שעלו מפולין ורומניה. בזמן שהוקם היתה נגבה הנקודה היהודית הדרומית ביותר בכל ארץ ישראל, למעט סדום על חוף ים המלח. בתחילה נקרא היישוב "בית עפה", על שם הכפר הערבי הסמוך, או "גבעת גנים", ולאחר שנה הוחלף שמו לנגבה, כדי לסמל את השאיפה להתיישובות יהודית בנגב. **קיבוץ נגבה נזכר כסמל לגבורה ונחישות בזכות הקרבות בהם עמד במלחמת העצמאות.**

בתים חדשים בנגבה (Wikipedia, Amos Meron)

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

תלמוד ישראלי- הדף היומי לילדים, מחבר ומנגיש את לימוד התלמוד, מגביר אהבת תורה ומעצים את התא המשפחתי והקהילתי.

הפרוייקט כולל- שבעה כרכים המקיפים את כל דפי התלמוד עפ"י סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בעשרות אלפי עותקים, דף פייסבוק f, 60 סרטונים ב- YouTube בשיתוף ערוץ מאיר עם כוכבי הילדים אסי וטוביה.

לפתיחת מוקד לימוד קהילה או בית ספר לפרטים: **ענבל הלל רכזת פרויקטים**
03-9250274 | inbalh@medison.co.il טל.

יש מחכמי התלמוד שהורגלו לכנות את המצוות הללו **"איסורי קדושה" מפני שהם קדושה מיוחדת הקימת בכהנים משרתי ה'.** ישנה אישה נוספת ששמן התורה אינה אסורה לכהנים, אך חכמים אסרוה לכהנים, מפני שהיא דומה לגרושה. האישה הזו היא חלוצה - אישה שעשתה חליצה.

מהי חליצה? אם אדם מת ללא בנים, מצוה שאחיו ייבם את אשתו - ישא את האלמנה אשת אחיו. אם הוא אינו רוצה לשאתה, עליהם לעשות חליצה. אשת המת חולצת נעלה מעל רגלו, וכך היא פטורה מן החובה להינשא לו.

דף נ"ד: אבי ורבא

האמוראים אבי ורבא חיו לקראת סוף תקופת האמוראים. תלמידיהם, רבינא ורבאשי, היו חותמי התלמוד הבבלי, והם היו דור האמוראים האחרון. המימרות של אבי ורבא מופיעות בתלמוד פסעים רבות. שמותיהם מופיעים בגמרא פעמים רבות. סוגיות בתלמוד מכונות "היות אבי ורבא". מאז היותם ילדים קטנים, היו אבי ורבא חברים ולמדו תורה יחד. במסכת ברכות מסופר, שעוד בהיותם קטנים, ענו תשובה חריפה לאחד מרבותיהם, האמורא רבה, ותשובה זו העידה על הבנה עמוקה. מתוך כך הכריז רבה כי הנערים העומדים לפני עתידים להיות גדולים בתורה. אכן גדלו אבי ורבא לתלמידי חכמים וזכו להיות מגדולי הדור. לא תמיד הסכימו אבי ורבא בהלכה, וברחיבי התלמוד מופיעות מחלוקות רבות ביניהם. **בדרך כלל נפסקה הלכה במחלוקות אלה כדעת רבא, מלבד שישה מקרים שהגמרא אומרת במפורש שבהם הלכה כאבי.**

דף נ"ה: אבי

האמורא אבי היה יתום מילדות מאב ומאם. אביו ששמו היה כיליל הכהן נפטר עוד בטרם לידתו, ואמו נפטרה זמן-מה אחר לידתו.

רבה, אחיו של כיליל, שהיה דודו של אבי, נטלו תחת חסותו והוא קרא את שם התינוק "נחמני" על שם סבו, אביו של רבה ושל כיליל. אבי נמסר לאומנת שתגדלו, ואבי היתום הורגל לכנותה "אימא", ובאמת פעמים מספר מובאים בגמרא דברי חכמה שאמר אבי, והוא מתבטא: "אמרה לי אם" וכונתו לאותה אומנת שגידלתו.

אמנם שמו היה נחמני, אבל בדרך כלל רגילים לכנותו "אבי". רב נשירא גאון פותב, שמאחר שרבה גידל את אבי, הוא לא רצה לכנותו בשם נחמני, כשם אביו, והוא כינהו אבי מלשון אבא, כך נהג רבה כבוד באביו. יש אומרים כי כינוי זה משמעו ראשי התבות של הפסוק "אשר בך ירוחם יתום". רבה היה גם בין רבותיו של אבי, ופעמים אחדות מוצאים בתלמוד שרבה היה אומר לפני אבי דבר מה, ורגע אחר כך דבר הפוך, והפול כדי לחדד את מוחו של אבי, שיתרגל לחשוב ולהבין את הנאמר לו, ואם יש בדבר קושיה - יקשה.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

1. מי היו חותמי התלמוד הבבלי?
 2. מה יעשה אדם שאכל בשוגג מאכל תרומה של כהן?
 3. מה על פי ספר החינוך שורש המצוה של מצות כיבוד אב ואם?
- את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il
- בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

מצאו העלון

מצאו בבקשה את הדברים הבאים בעלון:

1. שני אנשים שהיה להם כינוי מיוחד, אחד מהם רב ואחד לוחם

2. שני סוגי נשים שאסור לכהן גדול לשאת

3. שתי מצוות שקשורות לכבוד

4. שני שרי צבא שנלחמו זה בזה

5. שני יישובים שנקראו על שם אדם אחד

70 שנה למדינת ישראל

1949/תש"ט

מנורת שבעת הקנים נקבעת כסמל מדינת ישראל

לאחר הקמת המדינה, קראה ועדת הסמל והדגל לציבור להגיש הצעות לסמל מדינת ישראל. מבין ההצעות הרבות נבחרה מנורת שבעת הקנים, בעיצוב אותו הציגו האחים גבריאל ומקסים שמיר. במרכז הסמל מופיעה המנורה, כפי שהיא נראית בתבליט שעל שער טיטוס ברומא, המתאר את חורבן ירושלים וציאת עם ישראל לגלות; השימוש במנורה בסמל המדינה מבטא את שיבת עם ישראל לארצו ועצמאותו המחודשת. בצדדיה של המנורה מופיעים שני ענפי זית, המסמלים את השלום. זאת בהתאם לחזונו של הנביא זכריה, שראה את מנורת הזהב ושני זיתים מימינה ומשמאלה. מעמד המשפטי והמדיני של סמל מדינת ישראל על פי החוק, נקבע בחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, שהתקבל בכ"ה אייר תש"ט (24 במאי 1949).

מנורת הכנסת (תמר הירדני - צילמתי, Wikipedia)

דבר תורה לשולחן שבת

בפרשת השבוע מצווה אותנו התורה על מצוות ביכורים:

"וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁכַּתָּ בָּהּ. וְלָקַחְתָּ מִרְאשֵׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְּיָא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לְךָ וְיִשְׁקַתָּ בִּטְנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם" מהמילים הללו למדו חז"ל את ההלכות הבאות: מהמילים "וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ" - למדו חז"ל שלא נתחייבו ישראל בביכורים עד שכבשו את הארץ וחילקוה.

מהמילה "מִרְאשֵׁית" למדו שאין כל הפירות חייבין בביכורים אלא שבעת המינים בלבד שנשתבחה בהם ארץ ישראל.

ומהיכן יודעים מהם אותם שבעת המינים?

מגזירה שווה. אצלנו כתובה המילה - "הָאָרֶץ", ובפרק ח' גם כתובה המילה ארץ: "אֲרָץ חֹטֶה וְשֹׁעֲרָה וְנֶפֶן וְתַנְאָה וְרִמּוֹן אֲרָץ זֵית וְדִבְשָׁ" אמרו חז"ל - שאותם מינים הרשומים שם ליד המילה ארץ, הם המינים שיהיו חייבים במצוות הביכורים.

